

Tranfångst i Västmanland

Färgringmärkning av oflygga tranor är en forskningsmetod som - inte minst tack vare ett intensifierat internationellt samarbete - blivit ett framgångsrikt sätt att följa en fågelindivid under flera år.

Daniel Green, Jan-Olov Bergström

Färgringmärkning av tranor i Västmanlandsk närhet påbörjades faktiskt av Lars Gustavsson i Östervåla (Västmanlands län, Upplands län), redan 1985. Då med höga, röda plastringar med alfamerisk kod.

Dessa har sedan övergivits till förmån för ringar med flerfärgskombinationer, som resulterar i en individuell färgkod.

Finska trana

För oss i Västerås och Sala tog tränintresset fart under mitten av 90-talet. En observation av två färgmärkta tranor, vid Hassmyra, Fläckebo hösten -95 blev något av en katalysator för vårt intresse för färgringar. Den ena var märkt i Finland (!), medan den andra inte kunde identifieras. Troligen var den helröda ring vi såg en alfamerisk ring, kanske från Östervålatrakten. Den sidan i min anteckningsbok vittnar om vilken

entusiasm och naiv glädje fyndet ingav; "Vi ser det som ett genombrott i transtudier och äntligen en chans att få svar på frågor om våra västmanländska tranors ursprung", står det.

Två äldre avläsningar

Saken var klar - färgringmärkning var metoden. Till dags dato (drygt 5 år senare) har vi egentligen inte nått mer än halvvägs i vår frågeställning "om våra västmanländska tranors ursprung". Den finska och den oidentifierade tranan från 1995 är faktiskt alljämt de enda ringmärkta tranor utifrån som setts i området sedan dess. Ringmärkning av lokala tranor och ett alltmärkt avläsningsarbete till trots. Två äldre avläsningar finns dock av Östervålatranor i Västmanland, en i Västerfärnebo som 2-åring den 23 april 1992, (märkt 16 juni 1990),

Avläsningar av färgmärkta tranor i Västmanland har gjorts på följande lokaler:

1. Saladamm
2. Fläckebo-området
3. Solinge
4. Bocksjön
5. Västra Skedvi
6. Asköviken

samt ytterligare en 2-åring vid Svan i Västra Skedvi, Köpings kommun, månadsskiftet april/maj 1995 (märkt Bältinge, Uppland 1993).

Fler tranmärkare behövs

Visserligen har vi idag bilden av att våra västmanländska höstsamlingsplatser för tranor till stor del befolkas av fåglar från närområdet. Populationsberäkningar visar också att antalet häckande tranor i landskapet är så stort att det vore ett fullt rimligt antagande. (Se faktaruta) Men vi vet också att rasplatserna fylls på under senare delen av hösten. Rimligen av tranor norrifrån. År 2000 var det första året som tranor försågs med färgringar även i nordligaste Sverige. (10 stycken i Umeåtrakten). En av dessa lästes av på Öland i oktober månads början (av västmanländska observatörer). Ökad märkaktivitet i östra Sverige mellan Västmanland och Umeå är vad som bör startas för att ge en bättre bild av varifrån de tranor som

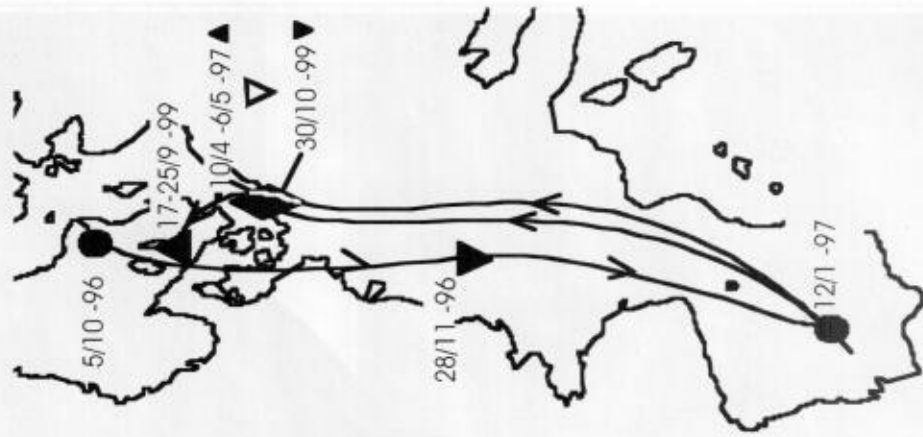
rastar i Västmanland på senhösten kommer. Det skulle också ytterligare belysa något vi idag vet väldigt lite om - tranans flyttningsstrategi genom de norra och mellersta delarna av Sverige. Ett mer aktivt avläsningsarbete på fler stora svenska tranrastplatser såsom Kvismaren, Tåkern och Öland skulle sannolikt också snabbt ge mycket ny information och kunskap. Notabelt är t.ex. att inga västmanlandsmärkta ungrtranor rapporterats sin första höst någonstans söderut i Sverige.

95% återfynd

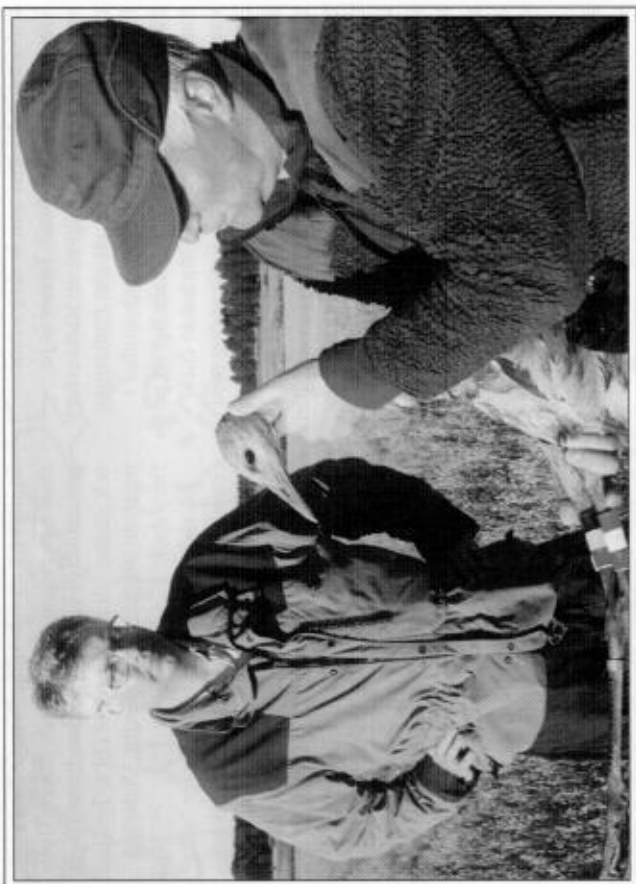
Den halva av frågeställningen vi däremot fått en hel del resultat inom, gäller de västmanländska tranornas flyttnings- och övervintring och i viss mån översomring som unga. 20 färgringmärkta tranor, 96-99 (3+4+7+6), har nämligen genererat 109 avläsningar och alla av oss märkta tranungar utom en (som flög in i en kraftledning och dog tillsammans med en förälder) har lästs av någon gång. Det är lika med en avläsningsgrad på 95 %. (Av 3 märkta 2000 har redan två avlästs¹,

Gemensnittet för svenska färgmärkta tranor är ca 65%) Efter fem års ringmärkning i blygsam skala finns således redan en hel del fakta att utläsa om de olika tranindividerna. Några berättar vi om här.

Guorga (v:svart-vit-röd/h:röd) blev det självklara namnet på vår första fångade tranunge. Idén att personifiera tranorna genom att ge dem namn och därmed också slippa referera till dem som "svart-vit-röd" osv. kommer från Sigvard Lundgren och de

Goliat

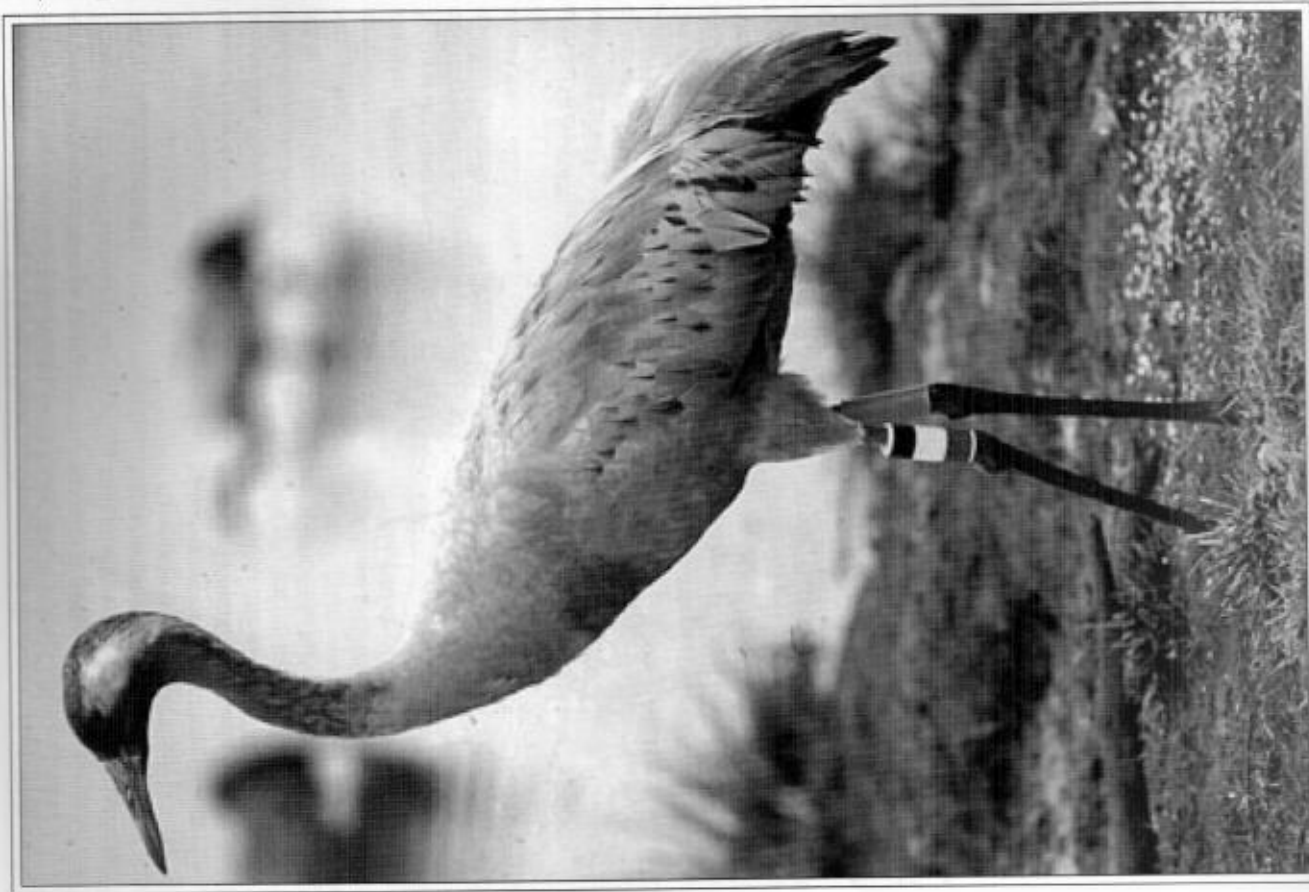

Corro Foto: Daniel Green

Gusito Foto: Daniel Green

Cenica Foto: Sture Traneving

andra tranmärkarna som är aktiva runt Tranemo i Västergötland. Tranor är ju verkligen individer. Något man starkt erfår i det här arbetet. Genom att vårt träningsfötts parallellt med vistelser och studier i Spanien, föll det sig för oss naturligt att ge tranorna spanska namn. Ofta har vi dock letat efter ord som också har beröring med deras ursprung och/eller egenskaper. Guorga är ju det (fludhärmande) samiska namnet för trana, men den numera sänkta sjön som detta tranpar häckade vid innehar också namnet Guorgen. Namnet på vår första tranunge kunde således knappast blivit något annat än just Guorga. Guorga fångades den 24 juli och blev kvar med sin familj hela hösten och sågs på märkplatsen (vanligt förekommande ortstrohet hos familjer med ungar) fullt flygduglig ända fram till 5 oktober.

Även **Goliath** (v:röd/h:svart-gul-vit)-grannparets unge - som fångades så sent som den 7 augusti (senaste fångsten någonsin i projektet) stod kvar på fångstplatsen ända till 5 oktober -96. Därefter blev det fransmännen som siktade den vid Lac du Der Chantecoq den 28 november. Strax efter årsskiftet (12 januari -97) var Goliath på vinterviste i Vegas Aliás, Extremadura, Spanien. På våresan norrut blev den kvar i tyska Wittenberge från 10 april till 6 maj. En inte helt vanlig observation, men troligen tydande på ett vanligt förekommande fenomen. Det dröjer nämligen ofta innan 2k-fågeln kommer tillbaka till Sverige. Att årsångarna skiljs från föräldrarna någonstans mellan Spanien och

Sverige för att ankomma Sverige först i mitten av maj, är den gällande teorin. Troli- gen samlas de i grupper med andra ungfåglar och stannar till några veckor i bl.a. Tyskland, innan de sträcker vidare norrut. Undantag finns dock.

Ett sådant är **Cenica** (spanska för "aska") (v:röd/h:svart-gul-blå), fångad vid Askövik, Västerås den 19 juli -97, som en av två syskon. Syskonet flög. Låt mig bara tillägga att Goliath åter noterades igen först 2,5 år senare, nämligen den 30 oktober -99 på Tyska Rügen. Cenica var den första av våra tranor som visade att även ettåriga ungränor kan komma tillbaka till födelseområdet tidigt på våren. 17 - 26 april sin första vår (-98) sågs (och fotograferades) Cenica vid Hornborgasjön (mindre än 1% av de vandrastande tranorna vid Hornborga är ungfåglar), för att den 29 april stå tillsammans med ytterligare

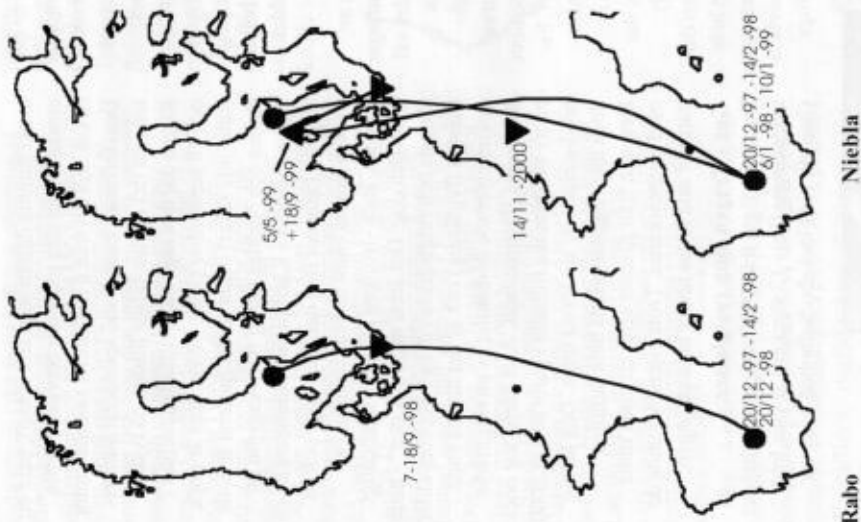

Cenica från Askövik var tillbaka på sin födelseplats som ett-åring, men redan före det hann den bli fotograferad vid Hornborgasjön. Sin andra vår återkom Cenica till Västeråstrakten. I december 2000 lästes den åter av i Tyskland.

Foto: Sture Traneving.

två ungränor i sina föräldrars revir på Rudömaden, Askövik. Därför blev den bortkörd av föräldrarna, men fanns ändå kvar i området till 10 maj. Den 29 maj hade den dock bytt lokal till kända fågelsjön Kvismaren 100 km västerut. Här översovrat regelbundet några 100 icke-häckande tranor. Året därpå (1999) är Cenica åter på hemmaplan som tvååring, redan 29 mars. Den 31 mars hittas hon tre mil åt nordost vid Bocksjön, Tortuna och möjligen är det Cenica som ses ytterligare 1,5 mil norrut vid Ransta den 7 april, men avståndet omöjliggör en säker avläsning. Cenica var fram till i december 2000, endast avläst på olika lokaler i Sverige, men aldrig utomlands. Den 15:e december 2000 ses dock Cenica vid Neustädter Moor i tyska Wagenfeldregionen, 3,5 år gammal.

Rabo och **Niebla** fångades den 9 juli 1997 vid Angsjön, Kärrobo på andra försöket efter ett tips av Sten-Ove Sandell. (Rabo är namnet på en intilliggande gård

Rabo

Niebla

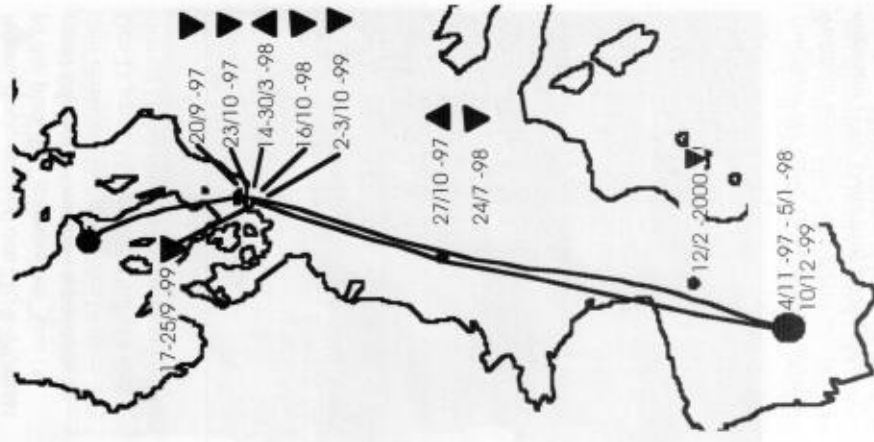

Normalt fångar vi inte så här små tranungar, överlevnaden anses säkrad först efter 6 veckor, varför vi numera väntar till dess. "Rabo" och "Niebla" från Angsjön överlevde dock och har producerat en hel del avläsningar från 4 olika länder. Foto: Tomas Nilsson.

men datumet är från en tid då tranorna börjat röra sig norrut från sina vintervästen.

Corro kutar

Tranparet på södra sidan Gussjön har funnits på plats lika länge som vi studerat dem, men det var först 1999 som deras reproduktiva strävanden gav resultat. Men vägen dit var inte problemfri. Vi oroades av det faktum att boet låg helt öppet på en mad, som dessutom var granne med den lokala valborgselden. Mindre än 30 meter

enda ungen i det årets kull och eftersom vi försmäddigt missat -96 års tvillingar var vi säklart dubbelt motiverade i år. I högst 10 cm högt, torrt ogräs tryckte ungen och när vi äntligen fick upp den insåg vi att vi passerat mindre än en meter ifrån den flera gånger innan. Ovanligt tidigt som vi ser det (par med ungar i jordbruksbygd har en tendens att stanna kvar längst av alla tranor på häckområdet) - redan den 20 september (-97) sin första höst - var Gus synlig utanför Stralsund (Rügen/Bock-området). Där fanns det troligen gått om majsspill efter skörden, ty den 21-23 oktober sågs den igen inte långt därifrån. Blott fyra dagar senare (27/10) fanns Gus 90 mil sydvästut i franska Lac du Der Chantecoq. Sin första vinter spenderar Gus i tranområdet Zona Centro vid Navalvillar de Pela, Extremadura mitt i Spanien. Där ses han tre gånger från 4 november till 5 januari. Nästa avläsning är åter från franska Lac du Der Chantecoq. - denna gång på väststräcket, den 24 februari -98 och intressant nog - på exakt samma plats som den satts i oktober!

Den 14 mars -98 ses Gus åter i Stralsundsområdet, inte långt från den plats den höstrastat på sin första resa söderut. Ytterligare tre avläsningar görs på lite olika platser i Rügen/Bock - området fram till 30 mars 1998. På sin andra resa söderut rastar Gus (drygt ett år gammal) på nästintill samma åkerplätt igen, och ses den 16 oktober utanför Zapke. Samma historia hösten 1999, då Gus som två-åring ses 2 och 3 oktober i området. Men dessförinnan har Gus höstrastat i södra Västergötland (Ö. Frölunda, Svenljunga), där den setts 17, 18 och 25 september. Att Gus spenderar vintern 99-2000 i Spanien kan man sedan sluta sig till på observationen från Laguna de Gallocanta i Nordspanien på våsträck/sen vinter 12 februari 2000. Den kan rentav ha valt att övervintra just vid Gallocantasjön, vilket allt fler tranor gjort de sista 25 åren,

exakt samma datum som året innan), bara ett stenkast från den plats där brorsan Niebla också höll till från 6 november samma vinter. Dessförinnan hade Rabo spenderat åtminstone en del av den tidiga hösten på tyska Rügen där den sågs vid 4 tillfällen mellan 7 och 18 september (-98). Sedan dess är dock Rabo inte säkert observerad. Samma år hade Rabos och Nieblas familj från Ångsjön på västmanländska Kärrbolandet drabbats av en tragedi. I augusti flög det årets unge och en av föräldrarna emot en kraftledning vid Klavsta. Irsta - troligen i dimma eller dåligt ljus - och dog. Det årets unge - "Loca" - hade fångats och ringmärkts vid ca 9 veckors ålder (nästan flygfärdig) och är det hittills enda dokumenterade dödsfallet av en ringmärkt tranunge i Västmanland. Året därpå var dock en ny make/maka tillbaka i paret och år 2000 producerade de sin första unge. Den lät sig dock inte ringmärkas, då hela familjen försvann från platsen efter ett enda möte med ringmärkarna. Trots eftersök kunde de därefter inte hittas under hela säsongen.

Gus - Trogen sina rastplatser

En annan fågel från 1997 som gett en hel del avläsningar (hela 13 stycken) är Gus från Gussjön vid Fläckebo/Salbohed. Gus var

Rabo

Foto:
Tomas Nilsson

och betyder svans på spanska. Niebla är det spanska ordet för ånga eller dimma) Ungarna var små - troligen runt tre veckor - men de har klarat sig bra ändå. Idag fångar vi i regel inte tranungar förrän de nått sex veckors ålder. Överlevnadsprocenten är då högre, flaskhalsen i uppväxten passerad. Troligen var detta enda gången man fick tillfälle att gå upprätt med en tranunge i varje hand. Något fullständigt omöjligt då de nått högre ålder.

Niebla

Niebla (v:svart-gul-röd/h:röd) är den av dessa syskon som genererat flest avläsningar. Syskonens övervintring dokumenterades väl av våra spanska kollegor i Extremadura. Familjen sågs regelbundet i de öppna ek-skogarna (dehesas) runt den stora tranrastplatsen Navalvillar de Pela från 20 december till 14 februari sin första vinter (97-98). En normal vinterväntelse på knappa två månader. Följande säsong är Niebla tillbaka i området för andra vintern i rad och ses där från 6 november till 10 januari (98-99).

Påföljande vår ses Niebla i Kvismaren den 5 maj (-99) och spenderar där möjligen hela sommaren, för att den 18 september ses igen och bli avläst av hela den svenska tranavläsarens (på svenskt tranmärkmöte) längs Västra rakan.

Den 17 oktober -99 har Niebla nätt tyska Rügen på sin tredje resa söderut. Därefter ska det dröja ett drygt år innan nästa rapport kommer in. Ett tyskt tranforskar-team läser då av en trana med samma färgkombination i området runt Lac du Der Chantecoq i norra Frankrike, noga räknat den 14 november 2000 (i samband med 4:e Europeiska Trankongressen). Syskonet Rabo (v:svart-vit-grön/h:röd) återvände också för andra gången till sitt första vinterområde i Madrigalejo, Extremadura och sågs den 20 december 1998 (lustigt nog

och öppet för full insyn från majbrasan, som detta år samlade åskilliga frare, lyckades dock tranparet kläcka fram två kavata ungar, som också fångades på bild av fotografen Kalle Folkesson den 2/5. (Se bild) Ett tidigt datum för kläckning också. Bara en av ungarna nådde märkbar ålder och den 17 juli lyckades vi fånga den efter en rejäl löprunda. Corro - blev det passande namnet, vilket betyder "jag springer" på spanska.

Corros (V: röd-vit-röd/H: svart-gul-röd) första avläsning kom från Hohendorf i tyska Rügen-Bock -området den 23/10 -99, exakt på den plats där "grannpojken" Gus (se ovan) från norra Gussjön, rapporterades som vårrastare året innan (den 14 mars -98). Den 11 juni 2000 var Corro tillbaka som ettårning i Fläckebo och noterades vid Solinge

och Hassmyra vid tre tillfällen fram till 27 juli. Trots aktivt spanande i flockarna hela eftersommaren/hösten ses inte Corro igen förrän plötsligt den 11 oktober på gårderna vid Gorgen nedanför Hällby Gärd, Västerfärnebo, i en flock på 300 tranor. Var hade den uppehållit sig under resten av hösten?

Oöverträffad tranfångst

Den 4 juli 1998 är en hittills oöverträffad tranfångardag i Västmanland (sagt bara för att gamla rekord ska slås). Då fångades fyra tranungar och det var snubblade nära att det blev sex. De två missade togs dock in några dagar senare. Samtliga dessa tre syskongrupper har genererat en del återfynd. Om vi börjar vid sextiden på morgonen så stod en familj med två tranungar till vår stora förvåning bara 200 meter från Solinge-Sätra-brunnsvägen i öppen kohage. Gården heter Gubbvad, vilket ledde tankarna till Heroes del Silencio-låten "Maldito Duende" (= arg/ondsimt tomtegubbe), de två orden blev de här tranungarnas respektive namn. Duende (V:röd/H:svart-blå-röd) är den som gett flest avläsningar.

Tranparet vid södra Gussjön fick - efter 3 frukilösa säsonger - sina första ungar någonsin 1999. Detta trots att boet låg mindre än 50 meter och fullt synligt ifrån en parkering där det också firades Valborg med majbrasa. Foto: Kalle Folkesson

"Corro" var dock den enda ungen att nå märkbar ålder. Här i närkontakt med Pieter Panerús och Jan-Olov Bergström. Redan som ett-åring var Corro tillbaka i födelseområdet.

Foto: Kalle Folkesson

Maldito

Maldito och Duende...

... var de första tranungar som märkts utanför Svartaområdet (näja, en dryg mil bara) att ses på sovplatsen vid Näs, Fläcksjön samma höst tillsammans med sina föräldrar (den 12 september). 21-30 oktober sågs Duende i samma område i Tyskland där Gus och Corro från Gussjön också observerats tidigare. I Rügen-Bock-området är f.ö. hela 85% av de märkta tranorna som observeras svenska (!). Kanske tätheten av rapporterade västmanländska tranor i området tyder på även en regional sammanhållning under flykten. Även syskonet Maldito (V:röd/H:svart-gul-svart) är rapporterad från samma plats vid dessa datum, men den 21 blev den avläst två mil ifrån den plats där syskonet avlästes. En av flera

Pieter Panerús med tranungen "Duende" - fångad vid Gubbvad, Solinge, 4 juli 1998. Foto: Daniel Green

uppgifter i det svenska avläsningsmaterialet som visar på ungranors rörlighet från varandra. 1999 är Duende på sin första vårflyttning norrut och stannar då till 26-27 mars i Rügen-området. Som 2k-fågel på hösten är Duende tillbaka på Rügen igen redan den 9 september. Där ses den vid fem tillfällen fram till 13 oktober. Maldito har inte rapporterats sedan andra besöket på sitt vinterviste i Extremadura (Valdehornillo) på juldagen ett drygt år senare (1999). Något större var dramatiken vid Frövåsjön samma morgon (4 juli -98) då de två inspu-

5-6 mars -99 i tyska Prignitz. Sin andra höst den 4 september -99 står Sombra bara ett par km från märkplatsen vid Solinge gård tillsammans med ca 200 tranor. Nästa avläsning görs den 7-17 april 2000, då Sombra ses som två-åring (3k) på matplatsen vid Hornborgsjön.

Några sommarfynd blir det inte detta år heller, men på hösten dyker Sombra upp i flockarna i Fläckebo-området och ses 20 september och 7 oktober. Sol (V:röd/H:grön-svart-grön) hade inte setts till sedan Tyskland 30 oktober -98, då den åter ses "hemma" i Solinge-trakten den 15 april 2000. Troligen spenderar Sol åtminstone en del av sommaren 2000 i Fläckebo-området, för den 30 juni ses hon igen. Den 10 december 2000 rapporteras Sol från Frankrike.

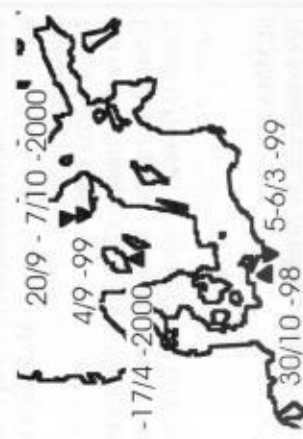
Avläsningar år 2000

År 2000 blev det år som flest egna avläsningar gjorts i området. Hela 4 av 1999 års märkta ettåringar återkom till "hemmaplan" under sommaren. Vid ett tillfälle sågs 4 olika färgmärkta individer i en och samma flock vid Solinge.

Nado

(- jag simmar på spanska) märktes nästan flygfärdig efter en sex meters simtur (DGN) över en kanal vid Bocksjön, Hedensberg 20 juli -99.

Den 27 januari hittades Nado på sitt spanska vinterviste vid Navalvillar de Pela,

Sombra

andra årets (3k) vår/sommar. Kanske utfäringen till adult i regel är så gott som komplett till 3:e kalenderårets höst? Senare under hösten -2000 ses Laguna av tyska transpanare i Stralsundsområdet den 26 november.

Det tredje tvillingparet...

...som fångades fyra dagar senare (8 juli), strax nedanför Herrfallet, Solinge döpte vi till Sol och Sombra (Spanska för sol och skugga). Båda ungarna har gett en del avläsningar och är väl det enda tvillingpar vi sett i födelseområdet igen efter två år (2000). Sol och Sombra sågs vid tyska Stralsund på sin första sydresa den 30 oktober -98 och på värflytten upp igen sågs Sombra (V:röd/H:svart-bla-grön) ensam den

Sol Foto: DanielGreen

Sol

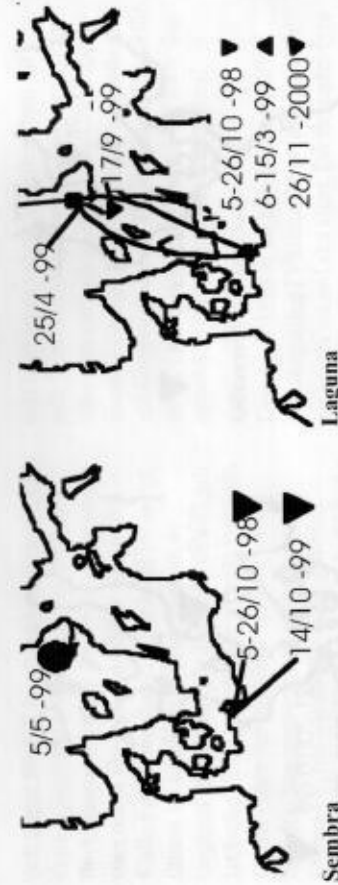

Foto: Daniel Green.

Tvillingarna Sembra och Laguna från Förvisjön, Skultuna, är några av de mest avlästa tranorna från landskapet.

Laguna med över tio avläsningar - såg hösten 2000 ut att vara en stor hane som bildat par och försvarade sina domäner vid Fläcksjön. År 2001 kan han ingå i ett nytt häckande par någonstans i närheten.

nade tranungarna genskjöts på ången precis innan de hade kunnat kasta sig in i det skyddande vasshavet. Syskonen, som döptes till Sembra (frö/sädd) och Laguna (sjö) efter lokalen, sågs tillsammans vid åtminstone sex olika tillfällen på Rügen sin första höstresa mot söder, från 5 -26 oktober 1998. Laguna (V:röd/H:svart-grön-röd) ses åter i Tyskland, men denna gång på fastlandet vid Prignitz, under första värflytningen norrut 6 -15 mars - 99. På senvåren den 24 maj -99, ses Laguna vid Hassmyra och Näs, Fläcksjön, med ett hundratal tranor och blir därmed den första märkta trana som ses som ettåring vid sovplatsen i området, trots att den faktiskt ringmärktes drygt två mil bort. Syskonet Sembra (V:röd/H:svart-vit-gul)

observeras den 5 maj i Kvismaren. (ca 100 km västerut) Senare samma år - den 9 september 1999 - ses Sembra vid Ås, Refele i östra Småland. Nästan samtidigt är syskonet Laguna vid Tåkern i Östergötland den 17 september -99. Sembra blir avläst vid Stralsund 14 oktober -99. Som tvåårig höst-trana ses Laguna vid 4 tillfällen (20/9 -8/10) i Fläckebo-området under hösten 2000. Den ses då som två-åring i par med en annan trana och den försvarar aggressivt sin närmiljö från andra flockmedlemmar. Laguna ser större ut än sin partner och kan mycket väl vara en hane. Han ser också adult ut för att vara två år, men vi har tidigare sett dräktskillnader mellan adulta och yngre tranor, bara fram till

Extremadura. Möjligen har dess familj då redan börjat röra på sig inför vårflytten för tre dagar senare (30/1) ses den 1 mil därifrån vid Campo de Hitis, Madrigalejo. Vårflyttingen går tydligen bra för den 17 juni står Nado som en av fyra färgmärkta västmanländska ungrtranor i samma flock vid Solinge, Sättra-brunn.

Könsidentifiering från en fjäder

Sedan 1999 analyseras ett fjäderprov från varje fångad trana med avseende på könstillhörighet. Arbetet utförs av Staffan Bensch vid Lunds Universitet och är en satsning vi hoppas kommer ge intressanta resultat i framtiden.

Något om svårigheter med avläsningar av färgringar

Att identifiera en fågelindivid med hjälp av färgringar avlästa i fält är en vetenskap

med många felkällor, vilket gör att man knappast helt kan jämställa fynd av fältavläsningar som inte dokumenterats med kamera, med avläsningar av ringar på fångade fåglar. Materialet i de svenska tranoringarna har varierat mellan åren. När man från 1996 gradvis övergav de hårda, lämligen hållbara, men på håll svåravlästa alfameriska ringarna, till formån för de finska mjukplast-ringarna med trefärgkombinationer, fick man snart se prov på avsevärt kortare hållbarhet. Tranorna kunde själva peta av färgskiktet från ringen, osv. Flera skadade ringar har dokumenterats. De största felkällorna inom färgavläsningen har handlat om svårigheten att skilja mellan grönt och blått, men även mellan dessa färger och svart, samt från ett par års ålder på ringarna, även mellan vitt och gult. Främst tycks den vita färgen gulna. Det spanska ringmaterial som använts

sedan 1999 har ljusare blå och gröna nyanser, som skiljer sig bättre från svart, samt en bättre hållbarhet. Sedan 2000 är RC's blanka, numererade aluminium-ring (tidigare satt på vänster tars) ersatt av en större, rödlaserad aluminiumring, som sätts på ubian som en av ringarna i nationskoden röd-vit-röd. Anledningen till detta är att flera tranor skadats av metallringen på tarsen, då dessa tycks kunna fastna uppåt knäleden på tranans konformerade underben och där skapa en inflammation som t.o.m. kan göra att traman till slut förlorar benet. RC tog på Svenska tranarbetsgruppens inrådan därför skyndsamt fram en ny metallring till märksäsongen 2000, sedan skadorna dokumenterats i flera fall.

De antal avläsningar som anges i artikeln är räknade på följande sätt:

Avläsningar i födelseområdet innan fågelns

första flyttning är inte medräknade. Om en fågel setts flera gånger i ett område under t.ex. vintern, räknas det ändå bara som en avläsning.

Tack!

Ett stort tack till alla Er som bidragit med rapporter om färgmärkta tranor lokalt; Anders Borgehed, Bo Eriksson, Sten-Ove Sandell, Lennart Urby, Bertil Winroth, K-G Källebrink, Dietrich Bartusch, Markus Rehnberg, Niclas Lignell, Hans-Olof Hellkvist, Robert & Asa Ekberg, Pentti Jatti, Kalle Folkesson, Kim Lill, Ralf Lundmark, m.fl.

Utsocknes: Erik Sjöstedt (Örebro), Leif Larsson (Falköping), Hans Hågnander (Lundsbrunn), Tommy Järås (Kungälv), Börje Carlsson (Skövde), Ingemar Amberdtsson (Vegby), Sigvard Lundgren, Hasse Ericsson, Björn-Ake Andersson,

SUMMAAVLÄSNINGAR:

Tranor märkta 1996:

Guorga: 1 avläsning (Ty 1), **Lorca:** 2 avläsningar (Ty 1, Spa 1).

Goliath: 5 avläsningar (Ty 3, Fra 1, Spa 1)

Tranor märkta 1997:

Gus: 15 avläsningar (Ty 9, Fra 2, Spa 3, Sve 1). **Cenica:** 7 avläsningar (Ty 2, Sve 5, varav Västman 3). **Rabo:** 8 avläsningar (Ty 4, Spa 3, Sve 1).

Niebla: 9 avläsningar (Ty 2, Spa 3, Fra 2, Sve 2).

Tranor märkta 1998:

Sembra: 10 avläsningar (Ty 8, Sve 2). **Laguna:** 10 avläsningar (Ty 7, Sve 3, varav Västman 2). **Sol:** 6 avläsningar (Ty 1, Fra 1, Sve 4, varav Västman 4). **Sombra:** 6 avläsningar (Ty 2, Sve 4, varav Västman 3) **Maldito:** 4 avläsningar (Ty 2, Spa 1, Sve 1). **Duende:** 8 avläsningar (Ty 8)

Tranor märkta 1999:

Corro: 6 avläsningar (Ty 1, Fra 1, Sve 4, varav Västman 4). **Guorguita:** 2 avläsningar (Ty 1, Spa 1). **Lorquita:** 1 avläsning (Spa 1). **Nado:** 6 avläsningar (Ty 3, Spa 2, Sve 1, varav Västman 1) **Gusito:** 1 avläsning (Sve 1, varav Västman 1). **Gusita:** 2 avläsningar (Sve 2, varav Västman 2).

SUMMA:

109 Avläsningar. Av 20 märkta tranor är alla utom 1 avlästa någon gång. I snitt 5,35 avläsningar/märkt trana, 95% återfynd. Spanien: 16, Tyskland: 55, Frankrike: 7, Sverige:

31, varav Västmanland: 20.

Magnus Fridolfsson (Tranemo), Alf Karlsson (Skara), Olle Swalin, Jörgen Fritzon, Bert-Göran Bäckman (Mariestad), Björn Spetz (Skövde),

I Tyskland: Mathias Bräse, Günther Nowald, Volker Blüml, Frank Tetzlaff, Thomas Heinicke, Jürgen Steudtner, Hermann Dirks, Ernst-L. Achenbach, Anselm Ewert, Andrea Hönicke, Thomas Fichtner, Fred Noack, Jürgen Kaatz,

Frankrike: Frank Noel, I Spanien: Javier Mañas, Atanasio Fernandez "Nacho" Garcia, Luis Lozano Martinez, Manolo Gomez Calzado, Luis Salguero Baez, toda la gente en Adenex, Antonio Torrijo, Jose Miguel Soler, samt sist men inte minst en eloge till de Europeiska koordinatörerna Juan och Javier Alonso i Madrid, samt den svenske koordinatör Claes Hermansson, utan vilkas oförtröttliga och enorma arbetsinsats denna kunskap inte hade kunnat

samlas.

Aktiva i Tranmärkningen har varit: Tomas Nilsson, Jan-Olov Bergström, Pieter Pané-rus, David Kihlberg, Andreas Eriksson, Max och Leon Green-Ekelin, David Liderefeldt, Joumi Tervalampi, Niclas Lignell, m.fl.

Medel till denna forskning har erhållits från Elis Wides och Gustav Danielsson fonder, (Sveriges Ornitologiska Förening) samt från P-O Swanbergs tranfond.

*Daniel Green 021-18 43 16
daniel.green@folkbladet.com
Knutsgatan 5 b, 722 14 Västerås*

*Jan-Olov Bergström 021-38 00 92
jan-olov.bergstrom@telia.com
Hästhovsgatan 13A, 722 27 Västerås*

Nado på rygg.

Foto: Daniel Green

Faktaruta

Hur många tranor häckar i Västmanland?

Inför publiceringen av den nya upplagan av Fåglar i Sverige, har Tranarbetsgruppen i Västmanland tillsammans med rik Västmanland diskuterat oss fram till hur stor den västmanländska tranpopulationen egentligen är. Vi har använt en modifiering av en tidigare använd metod, nämligen att slå ut den kända, mycket väldokumenterade tätheten tranhäckningar i Surahammars kommun på antalet atlasrutor i landskapet. Med dagens kända täthet (75 häckande par i Sura kommun) får vi en summa på 5,25 tranpar/atlasruta, vilket skulle vara lika med 840 par i landskapet Västmanland. (Med 1980 års kända förekomst slutade ekvationen med 280 par)

Även om de södra delarna av landskapet sett en procentuellt sett långt större ökning av antalet tranor de senaste 20 åren, så hyser de miljöerna betydligt lägre tätheter. Det kan också finnas mer höglänta, mindre våtmarkstättade områden i Bergslagen, där ökningen begränsats av topografiska skäl. Vår uppskattning är att 650 par (0.79 par/10km²) är en rimlig uppskattning av den häckande västmanländska tranpopulationen. Vår

uppfattning är också att den alljämt växer och att den ännu inte begränsas av bristen på häckningsmiljöer (vilket den kan komma att göra inom en överskådlig framtid). Det finns alljämt utmärkta häckningsmiljöer för trana, såsom vilvatten och vassbevuxna mälarevkar, som ännu är obesatta som tranrevir. Tätheterna i de vidsträckt zonerna av t.ex. vasskantade mälarevkar är inte heller optimal.

Studier av tranans häckningsframgång och räkning av antalet ungfåglar i Västmanländska tranflockar höstetid, visar att den totala tranmängden endast utgörs av 50% häckare. Det tar i Svealand 4 häckande vuxna att få fram en unge. De andra 5 tranorna per tio i en höstflock utgörs således av ej könsmogna eller icke häckande fåglar.

Vår skattning av den totala tranpopulationen i Västmanland lyder således att det finns 650 häckande par + höstetid deras ungar (0,5 ungar per par= 325)+ lika många ickehäckare, alltså i runda tal ca 3.000 tranor (2.925 exakt) i landskapet Västmanland.
/DGN